

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף סט

גמרא: שאלה: **מאי אבנים שהן לצרכה:** למדנו במשנה המוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצורכה. הגמרא מבארת מה הם?

תשובה: הכא תרגימו אבני דאכפא, עולא אמר אבנים הסדורות לגדר: כאן בבבל ביארו שהם אבנים שמניחים אותם על העומרים לאחר שקצרו אותם ומניחים אותם להתייבש, כדי שהם לא יעופו ברוח. ועולא ביאר שהם אבנים המונחות בשדה בכדי לעשות גדר לשדה.

קושיא: והא תני ר' חייא אבנים צבורות לגדר: כלומר מונחות בערימה ולא מסודרות. תירוץ: **תני סדורות:** יש לגרוס בדברי רבי חייא 'סדורות' במקום 'צבורות'.

הגמרא חוזרת לכאן את האמור למעלה

הכא תרגימו אבני דאכפא - לר"מ דמתקנן אע"ג דלא מחתן לרבנן הוא דמחתן: נחלקו ר"מ ורבנן לקמן (דף עח') במוכר את הכרם האם הוא מכר גם את תשמישי הכרם. לדעת ר"מ מכר את כל תשמישי הכרם אפילו שאינם קבועים כל כך. אבל לדעת רבנן מכר רק את המיוחדים לתשמיש.

לפי זה גם כאן. לפי פירושם של בני בבל - לדעת רבי מאיר המוכר את הכרם מכר את האבנים של השמירה על העומרים אפילו כשהן מונחות מחוץ לשדה, כי מספיק רק שהם מוכנות לשימוש לצורך העומרים. אבל לדעת רבנן הן נמכרות דוקא כשהן מונחות בתוך השדה.

ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר - לר"מ דמתקנן אע"ג דלא סדרן לרבנן הוא דסדרן: ועולא שביאר שהם אבנים הסדורות לגדר - הוא סובר כדעת רבנן. כי לדעת ר"מ מספיק שהם מוכנות לצורך הגדר, אפילו אם הם מונחות ללא סדר ואינם מסודרות כגדר בפועל. אבל לדעת רבנן דוקא אם הם מסודרות בפועל כגדר לשדה.

למדנו במשנה - ואת הקנים שבכרם שהן לצרכו:

שאלה: קנים מאי עבדתיהו: הגמרא מבינה ש'קנים' הכוונה לקנים שצומחים באדמה, ולכן היא מקשה לאיזה צורך יש להם בכרם? תשובה: אמרי דבי רבי ינאי קנים המחולקין שמעמידים תחת הגפנים: מדובר ב'קנים' המשמשים כמקלות, שמניחים אותם תחת עצי הגפנים כדי שהם יעמדו ולא יפלו ולא יתקלקלו האשכולות.

לר"מ דמשפין אע"ג דלא מוקמן, לרבנן הוא דמוקמן: הגמרא מבארת גם כאן על פי המחלוקת של רבי מאיר ורבנן. לדעת רבי מאיר מספיק שהקנים משוייפים ומוכנים לשימוש, אפילו אם לא תקעו אותם באדמה, הם נמכרים כחלק מהכרם. אבל לדעת רבנן רק אם תקעו והעמידו אותם באדמה הם נחשבים חלק מהכרם.

למדנו במשנה - ואת התבואה המחוברת לקרקע:

ואע"ג דמטאי למיחצד: אפילו שהתבואה כבר הגיע לשלב הקצירה, ולמרות שיש כלל 'כל העומד להיקצר כקצור דמי (= נחשב כקצור)', בכל אופן היא נמכרת יחד עם השדה. (אבל תבואה שעדיין לא בשלה פשיטא שהיא נמכרת יחד עם השדה).

למדנו במשנה - ואת חיצת הקנים שפחותה מבית רובע (= קנים רבים הצומחים משורש אחד, בשטח קטן מ'בית רובע'):

ואע"ג דאלימי: ואפילו שהקנים הללו עבים הם מתבטלים לקרקע, כי השטח שבו הם נמצאים הוא שטח קטן הבטל לקרקע (ואינו נחשב כמקום בפני עצמו).

למדנו במשנה - ואת השומירה שאינה עשויה בטיט (= סוכת השומר שאינה מטוייחת בטיט):

אע"ג דלא קביעא בארעא: אפילו שהסוכה אינה מחוברת לקרקע היא נמכרת כחלק מהקרקע.

למדנו במשנה - ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה: (= עץ חרוב צעיר ועץ שקמה צעיר שעדיין אין להם שם בפני עצמם ולכן הם נכללים בשדה כשאר האילנות שבה):

אע"ג דאלימי: ואפילו שהם עבים וגדולים.

למדנו במשנה - אבל לא מכר את האבנים שאינן לצרכה:

לר"מ דלא מתקנן לרבנן דלא מחתן, ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר לר' מאיר דלא מתקנן לרבנן דלא סדרן: הגמרא מבארת עלפי המחלוקת של ר"מ ורבנן. לפי הפירוש של בני בבלי שמדובר באבנים המונחות על העומרים - לדעת ר"מ מדובר שהאבנים אינן מתוקנות ומוכנות כלל לשימוש לעומרים. ולכן הן לא נחשבות חלק מהקרקע. ולדעת רבנן מדובר אפילו באבנים המוכנות לשימוש אך הן לא מונחות בשדה.

ולפירושו של עולא שמדובר באבנים שמסודרות כגדר (והוא סובר כרבנן) - אם כן לדעת רבי מאיר מדובר שהאבנים אפילו לא מתוקנות ואינן מוכנות לשימוש לצורך הגדר, ולדעת רבנן מדובר אפילו שהן מתוקנות ומוכנות לשימוש אך הן לא מסודרות בפועל כגדר.

למדנו במשנה - ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו:

לר' מאיר דלא משפיין לרבנן דלא מוקמן: לדעת רבי מאיר מדובר שהקנים אפילו לא משויפים ואינם מוכנים לשימוש, ולכן הם לא חלק מהקרקע. ולדעת רבנן מדובר שהם לא תקועים באדמה אפילו שהם משויפים ומוכנים לשימוש.

למדנו במשנה - ולא את התבואה התלושה מן הקרקע:

ואע"ג דצריכא לארעא: אפילו שהיא עדיין צריכה את הקרקע, דהיינו היא זקוקה להישאר על הקרקע לאחר הקצירה בשביל להתייבש בשמש. אך היא כבר לא נחשבת כחלק מהקרקע.

למדנו במשנה - ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע:

ואע"ג דקטיני: אפילו שהם קנים דקים הם כבר אינם חלק מהקרקע, כי יש להם כבר 'שם' של מקום בפני עצמו והמקום הזה אינו חלק מהקרקע.

א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן לא חיצת הקנים בלבד, אלא אפילו ערוגה קטנה של בשמים ויש לה שם בפני עצמה אינה נמכרת עמה: לאו דוקא צמח של קנים, אלא אפילו ערוגה קטנה בשטח פחות מבית רובע, אם יש לה 'שם' בפני עצמה, היא לא נחשבת חלק מהקרקע. וכגון ערוגה קטנה של בשמים שהדרך לקרוא לה שם בפני עצמה. ורב פפא מבאר -

אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלינא: כמו שקוראים לערוגת וורדים 'ערוגת הכושם של פלוני'.

(ודוקא במחיצת קנים אמרה המשנה שהשיעור הוא בית רובע, כי במחיצת קנים זהו השיעור שנותן שם בפני עצמו למחיצת הקנים. אבל בערוגה שיש לה שם בפני עצמה אפילו בשיעור פחות מבית רובע היא נחשבת כמקום בפני עצמו).

למדנו במשנה - ולא השומירה העשויה בטיט:

ואע"ג דמחברא בארעא: אפילו שהיא מחוברת לקרקע היא לא נחשבת כחלק מהקרקע. בגלל שהיא עשויה מטיט היא נחשבת כבית בפני עצמו, והרי המוכר שדה לא מכר את הבית שבשדה.

(ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה: ואע"ג דקטינינ.)

*

בעי רבי אלעזר מלכנות של פתחים מהו: המוכר בית לחכירו, האם במכירה כלולים גם המזוזות והמשקופים העשויים מעץ שסביב הפתחים, או לא. והגמרא מבארת -

היכא דמחברי בטינא לא תיבעי לך דהא מחבר, כי תיבעי לך דנקיטי בסיכי מאי? תיקו: כאשר המשקופים מחוברים לבית בטיט, אין ספק שהם חלק מהבית. והספק הוא כאשר הם מחוברים במסמרים או ברגים שניתן לפרק אותם בקלות.

בעי רבי זירא מלכנות של חלונות מהו?: אם נאמר בספק הקודם שמלכנות שסביב הפתחים המחוברים במסמרים נחשבים כחלק מהבית, עדיין יש להסתפק מה הדין במלכנות שסביב החלונות.

מי אמרינן לנוי בעלמא הוא דעבידי, או דלמא כיון דמחברי מחברי. תיקו: האם דוקא מלכנות של פתחים שהם עשויים לחזק את הבית נחשבים כחלק מהבית, אבל מלכנות של חלונות שהם עשויים רק ליופי, לא. או שמכיון שהם מחוברים לבית הם כחלק מהבית.

בעי רבי ירמיה מלכנות של כרעי המטה מהו: ואם נאמר בספק הקודם שאפילו מלכנות החלונות המחוברים רק במסמרים נחשבים כחלק מהחלון, עדיין יש להסתפק בחתיכות עץ המונחות מתחת לרגלי המיטה כדי לשמור עליהם שלא ירקיבו. האם המוכר את המיטה מוכר גם אותם יחד איתה, או לא. והגמרא מבארת:

כל היכא דמיטלטלי בהדה לא תיבעי לך דהא מיטלטלי, כי תיבעי לך היכא דלא מיטלטלי, מאי? תיקו: כאשר הם מחוברים במסמרים וברגים לרגלי המיטה אין ספק שהם חלק מהמיטה, כי הם מיטלטלים יחד איתה לכל מקום. והספק הוא כאשר הם לא מחוברים לרגלי המיטה אלא רק מונחים תחתם, האם הם נחשבים לחלק מהמיטה או לא.

*

למדנו במשנה - ולא את חרוב המורכב ולא סדן השקמה וכו' (= שאפילו אם אמר לו 'אני מוכר לך את השדה וכל מה שבתוכה', לא מכר לו את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה וכו'):

שאלה: **מנא הני מילי?** מנין שחרוב המורכב וסדן השקמה אינם בכלל 'שדה' ולכן אפילו אם אמר לו 'אני מוכר לך את השדה וכל מה שבתוכה' לא מכר אותם?

תשובה: **אמר רב יהודה אמר רב**: מכך שנאמר לגבי אברה שקנה את שדה עפרון **"וַיִּקְחֵם שְׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמִכְפֶּלֶה אֲשֶׁר לְפָנֵי מִמְרָא הַשְּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בְּשְׂדֵה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֹלוֹ סָבִיב"**, כלומר שעפרון מכר לאברהם את השדה סתם, ולא פירש לו מה כלול במכירתה (= שהרי אברהם אמר לעפרון **"אף אם אתה לו שְׂמַעְנִי נִתְּתִי כֶּסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת מְתִי שְׂמָה"**). ועפרון ענה לו **"וַיַּעַן עֶפְרוֹן אֶת אַבְרָהָם לֵאמֹר לוֹ. אֲדֹנָי שְׂמַעְנִי אֲרֻץ אַרְבַּע מֵאֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף בִּינִי וּבִינְךָ מֵהַהוּא"**. הרי שאברהם ביקש לקנות ממנו את 'השדה' סתם, ועפרון אמר לו שמוכר לו את 'הארץ' סתם, ולא אמר מה כלול במכירתה), ולמרות זאת אברהם קנה את כל האילנות (= **"וַיִּקְחֵם שְׂדֵה עֶפְרוֹן... הַשְּׂדֵה וְהַמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בְּשְׂדֵה"**)).

ולכאורה המשך הפסוק **"אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֹלוֹ סָבִיב"** מיותר, שהרי אנו כבר יודעים שאברהם קנה את כל האילנות, אלא הוא נכתב כדי לדרוש שהוא קנה רק את האילנות שצריך להיות להם גבול סביבם שידעו שהם שייכים לשדה שלו ולא יוכל אף אדם לטעון 'הם שייכים לי', כגון אילנות דקים שאין להם שם וכבר נשכח מי נטע אותם, שלכן צריך לעשות להם גבול סביב כדי שידעו למי הם שייכים, אבל הוא לא קנה את חרוב המורכב וסדן השקמה שהם גדולים וחשובים ומפורסמים, וכולם יודעים למי הם שייכים ובקרקע של מי הם נטועים, ולא צריך לעשות להם גבול סביב, ולכן אינם בכלל 'השדה' אלא הם נחשבים לשדה בפני עצמם. ומכאן שהאומר לחבירו 'אני מוכר לך את השדה וכל מה שבתוכה' לא מכר את חרוב

המורכב וסדן השקמה. [נהרי זה כמי שמוכר לחבירו שתי שדות ויש לו שדה נוספת ביניהם, שאם אמר לו 'שתי השדות הללו וכל מה שבתוכן אני מוכר לך' לא מכר לו את השדה השלישית שביניהם, וכמו כן כאן מכר לו רק שדה אחת ולא שתי שדות, וחרוב המורכב וסדן השקמה נחשבים לשדה בפני עצמם].

אמר רב משרשיא מכאן למְצָרִים מן התורה: שהקונה את השדה קנה גם את מצרי השדה ואת האילנות הנטועים במצרים, לפי שמצרים בכלל 'שדה', שנאמר שם "וְכָל הָעֵץ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר בְּכָל גְּבֻלוֹ סָבִיב", ומשמע שגם את האילנות הנטועים במצרים שסביב השדה קנה אברהם.

*

אמר רב יהודה: מי שמוכר שדה לחבירו, צריך לכתוב לו בשטר המכירה 'קנה לך גם את הדקלים שגדלו כל צרכן, ואת השתילים הצעירים, ואת הוצין ווציצין (= מיני דקלים)'. ולמרות שגם אם המוכר לא כתב לו כך הוא קנה אותם (כפי שלמדנו לעיל במשנתנו), בכל זאת צריך לכתוב כך לפי שזהו ייפיו כח השטר, שאפילו אם השטר יגיע לידי בית דין טועים שלא יודעים שהאילנות הנ"ל בכלל המכירה, הם יתנו לקונה את האילנות הנ"ל כיון שהם כתובים בשטר במפורש.

*

1. **אמר ליה ארעא ודיקלי, חזינן, אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי, ואי לית ליה זבין ליה תרי דיקלי:** אם אמר המוכר לקונה 'אני מוכר לך קרקע ודיקלים', נמצא שיש כאן שני מכירות, מכירה אחת של השדה עם כל הדקלים שבתוכה ומכירה נוספת של דקלים במקום אחר, ולכן אם יש לו דקלים מחוץ לשדה הזאת עליו לתת לו שני דקלים, לפי שמיעוט 'דיקלים' הם שנים, ואם אין לו דקלים מחוץ לשדה הזאת עליו לקנות לו שני דקלים כדי שלא יהיה 'מחוסר אַמְנָה' (= שעליו לעמוד בדיבורו), או שיחזיר לו דמי שני דקלים.

ואי משעבדי פריק ליה תרי דקלי: ואם יש לו דקלים המשועבדים לבעל חוב, על היו לפדות שני דקלים מהבעל חוב ולתת אותם לקונה.

2. **ארעא בדיקלי, חזינן, אי אית בה דיקלי יהיב ליה, ואי לאו מקח טעות הוא:** אם המוכר אמר לקונה 'שדה עם דקלים שבתוכה אני מוכר לך', אם יש בה דקלים המכירה קיימת, ואם אין בה דקלים הרי זה מקח טעות והמכירה בטלה ועל המוכר

להחזיר לו את המעות, לפי שהוא קנה את השדה על דעת שיש בה דקלים והמוכר שיקר אותו שהרי אין בה.

3. **ארעא בי דיקלי, לית ליה דיקלי, דחזיא לדיקלי קאמר ליה:** אם המוכר אמר לקונה 'אני מוכר לך שדה הראויה לדקלים', אם אין דקלים בשדה אין זה מקח טעות, לפי שכוונתו לשדה המתאימה לגידול דקלים ולא שיש בה דקלים ממש. [אמנם אם יש בה דקלים הם שייכים לקונה, לפי שכוונתו לשדה שיש בה דקלים שמוציאים הרבה פירות].

4. **אמר ליה לבר מדיקלא פלניא, חזינן, אי דיקלא טבא הוא שיורי שייריה, אי דיקלא בישא הוא כל שכן הנך:** אם המוכר אמר לקונה 'אני מוכר לך את השדה הזאת חוץ מדקל פלוני', אם יש בשדה דקל טוב דהיינו דקל רגיל שיש בו קצת פירות, הרי שהמוכר השאיר רק את הדקל הזה לעצמו כדי ליהנות קצת מפירות שדהו, והקונה קנה את שאר האילנות בכלל השדה. ואם הדקל הזה הוא דקל רע שאינו מוציא אפילו קב פירות, הרי שהוא השאיר לעצמו גם את שאר הדקלים שבשדה שהם יותר טובים ממנו, לפי שכוונתו היתה שאפילו את הדקל הרע הזה אני משאיר לעצמי וכל שכן את שאר הדקלים הטובים יותר. [ואם יש בשדה דקלים גרועים ממנו הרי הם מכורים].

5. **אמר ליה לבר מאילני, אי אית ליה אילני לבר מאילני, אי אית ליה דיקלי לבר מדיקלי, אי אית ליה גופני לבר מגופני:** אם המוכר אמר לקונה 'אני מוכר לך את השדה הזאת חוץ מהאילנות', אם יש בשדה אילנות של פרי כגון זיתים תאנים ותפוחים וכדו' הרי השדה מכורה חוץ מהאילנות הללו, אבל הדקלים והגפנים שבה מכורים לפי שאינם נקראים 'אילנות' (= כפי שיתבאר להלן). ואם יש בשדה רק דקלים, הרי השדה מכורה חוץ מהדקלים, ולמרות שאנשים לא קוראים לדקלים 'אילנות' אבל כיון שאין בה אילנות אחרים הרי כוונתו היתה להשאיר את הדקלים לעצמו. ואם יש בשדה רק גפנים, הרי השדה מכורה חוץ מהגפנים, ולמרות שאנשים לא קוראים לגפנים 'אילנות' אבל כיון שאין בה אילנות אחרים הרי כוונתו היתה להשאיר את הגפנים לעצמו.

אילני וגופני, לבר מאילני: אבל אם יש בשדה גם אילנות של פרי וגם גפנים, הכל מכור אפילו הגפנים, חוץ מהאילנות של פרי. והטעם שאפילו הגפנים מכורים לפי שאנשים לא קוראים לגפנים 'אילנות', וכיון שהמוכר אמר שמשאיר לעצמו את

'האילנות' כוונתו היתה להשאיר לעצמו את האילנות ולא את הגפנים, ואם הוא רוצה להשאיר גם את הגפנים לעצמו עליו לומר זאת בפירוש.

אילני ודיקלי, לבר מאילני: ואם יש לו בשדה גם אילנות של פרי וגם דקלים, הכל מכור ואפילו הדקלים חוץ מהאילנות של פרי. והטעם שאפילו הדקלים מכורים לפי שאנשים לא קוראים לדקלים 'אילנות', וכיון שהמוכר אמר שמשאיר לעצמו את 'האילנות' כוונתו היתה להשאיר לעצמו את האילנות ולא את הדקלים, ואם הוא רוצה להשאיר גם את הדקלים לעצמו עליו לומר זאת בפירוש.

גופני ודיקלי, לבר מגופני: ואם יש לו בשדה גפנים ודקלים, הכל מכור ואפילו הדקלים חוץ מהגפנים, לפי שהגפנים יותר נקראים 'אילנות' מאשר הדקלים, וכיון שהמוכר אמר שמשאיר לעצמו את 'האילנות' כוונתו היתה להשאיר לעצמו את הגפנים ולא את הדקלים.